

HARRY POTTER VE FELSEFE TAŞI'NDA ÜSLÛP VE MİZAH

Yrd. Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yabancı Diller Bölümü / Samsun
haytekin@omu.edu.tr

Öz

Harry Potter ve Felsefe Taşı yayımlandığı andan itibaren hem edebi alanda hem de basın dünyasında olay olmuş bir eserdir. Kurgusuyla, yarattığı kahraman ve sahneleriyle çocuk ve gençlik edebiyatı sınırları içinde kalmamış yetişkinlerin de dünyasına seslenme başarısını göstermiştir. Yazar, şaşırtıcı ve eğlendirici anlatı tarzıyla dikkat çekmiş ve okuyucunun hayal dünyasını oldukça zorlamıştır. Dinamik ve akıcı anlatısını geleneksel masalların öğeleriyle kaynaştırmış ve okuyucusunu eserindeki büyü kahramanlarıyla adeta büyülemiş gibidir. Eserde mizah oldukça anlamlı kullanılmış güncel hayata özgü eleştiriler ve göndermeler yapılmıştır. İçerdiği edebi unsurları, bilgi ve kültürel zenginlikleri, psikolojik değerlendirmeleri ve önerdiği çözümleri eserin eğitici yanını açıkça ortaya koymaktadır. Eserin zaman ve mekan boyutu, okuyucuyu gizemli bir seyahate çıkararak ona inanılmaz anlar yaşatır. Olağanüstü güçlerle donatılmış olan küçük kahraman Harry Potter, çok büyük bir mücadele içerisine girmiş ve kötülere karşı dünyayı savunmuştur. Kısaca, eser hem gerçek hem de büyüdü dünyanın kaynaşmasının bir örneğidir.

Anahtar Kelimeler: Harry Potter ve Felsefe Taşı, çocuk edebiyatı, büyü, fantastik, mizah.

STYLE AND HUMOUR IN HARRY POTTER AND PHILOSOPHER'S STONE

Abstract

“Harry Potter and Philosopher’s Stone” had become an important event for both literature and world media since the date it had been published with its fiction, its hero and its scenes, it hadn’t not only stayed limited to the children and youth literature but also reached to the world of adults. Author had been both entertaining and suprising and had forced the imaginary world of the readers. Author had also mixed the dinamic and fluent narration of the novel with the elements (concepts) of the traditional tales and enchanted his reader with the magical heroes in his novel. Humour, in the work (novel), had been used very attentively and critiques related with the daily life had also taken place. Tendency of the youth for fantastic and exciting novels had been clearly observed but its didactic dimension had never been ignored its literary elements, cultural and informative richness, psychological evaluations and suggested solutions had clearly shown the didactic side of novel. Time and setting dimensions of the novel make readers set out on a trip and make them live incredible moments. Harry Potter, the little hero, equipped with extraordinary povers, had been in a very big figth. He defended the world against the evil. İn short, this

work (novel) has given the best example of the mixture (blend) of the real and the magical world.

Key Words: Harry Potter and Philosopher's Stone, literature children, magic, fantastic, humor.

1. Giriş

1.1. Harry Potter'ın ortaya çıkışı

Bu çalışmamızda Harry Potter serisi olarak bilinen eserlerin ilki olan *Harry Potter ve Felsefe Taşı* adlı eserde üslup ve mizah konularını ele alacağız. Buna geçmeden önce kendisinden bu kadar bahsettirmiş olan bu eserin ortaya çıkışı öyküsüne kısaca değinmeye çalışacağız. Buzlu bir kış sabahı, basit bir gar, gecikmiş bir tren; işte bu sert ve soğuk dekor içinde Joanna Kathleen Rowling adlı genç bir kadın sahneye çıkar. Boşanmış olması yanında bir de işsizliğe mahkum olması onu derinden sarsar. Bu kötü günlerinde genç kadın ilerde çocuk yayınları içinde bütün zamanların en büyük başarısı olacak olan bir kitabın temel taşlarını kafasında canlandırmaya başlar. Onu kesin olarak kötülükten ve yoksulluktan uzaklaştıracak nitelikte bir metni düşler. Bu duygularla işsiz Rowling durumu şöyle böyle idare etmeye çalışır. Oturduğu soğuk evinde kızı her türlü üzüntü ve sıkıntıdan uzak uyurken kendisi Harry Potter'ın birinci cildini yazmaya çalışır. Pek çok sıkıntıdan sonra yazılarını yayımlamayı başarır. Kısa bir müddet sonra belki de hayal bile edemediği bir başarıya ulaşır. Kendisi ve kızı çektiği sıkıntılardan ve tüm yoksunluklardan kurtulur. Yazıları mücevher gibi değerli zengin bir yazara dönüşür.

İşte Joanne Rowling'in kaderini bu küçük büyücü değiştirmeye yetmişti. 1980'li yılların sonunda kendisine hiç de uygun olmayan bir işte basit bir sekreter olarak çalışırken edebiyat ve okuma tutkusu onu nereye getirmişti. Tek amacı yazı yazmak ve onları yayımlamaktı. Bu konuda kendisiyle görüşen Lindsey Fraser'e şunları söylüyordu: "Hep yazmayı istedim, ama içimi kemiren bu tutkudan asla kimseye söz etmedim. Yaklaşık altı yaşında iken bir kitap yazdım. Bu basit hikayeyi bitirdiğimde şu sözleri söylediğimi hatırlıyorum: "Çok iyi, bu hikaye şimdi yayımlanabilir. Bu yaşta bile, sonuna kadar gitmeyi istiyordum. 26 altı yaşına geldiğimde ise henüz kendini çok beğenen birisi değildim. O zaman, bir gün eserimin yayımlanması konusunda en küçük bir şansımın olmadığını düşünüyordum"¹.

Rowling'e göre, sanki küçük büyücünün karmaşık dünyası kendisine bir garın peronu üzerine gökten düşmüş gibiydi. Yazar, bunu şöyle ifade ederr: "Harry Potter'ın ilk ortaya çıkışı beni Manchester'den Londra'ya geri getiren bu tren

¹ Fraser, Lindsey, *Rencontre avec J.K. Rowling, l'auteur de Harry Potter*, Paris, Gallimard, 2000, s.14.

içinde olmuştur. Böylesi bir coşkuyu, isteği hiç hissetmemiştim. Bu hikâyeyi yazmanın bir zevk olacağını derhal anladım. Her şeyi düzenlemek, her kitabın planını belirlemek, büyücüler okulunun karışık dünyasını hayal etmek ve tüm bunları hazırlamak için beş yıl gerekecekti². Yazma işine başladığında kendisini eve hapsedmeyen Rowling, sık sık bir kafeye gelerek orada çalışmasını sürdürür. Bir süre sonra Portekiz'e gitmeye karar verir ve orada İngilizce öğretmeye başlar. Portekizli bir gazeteci ile evlenir. Jessica adlı kızını dünyaya getirir. Evliliği iyi gitmeyince ülkesine geri döner. *Harry Potter* serisinin sonunu kaleme alır. 1995 yılında, yedi cildin olay örgüsü kurulur. Birinci bölüm inceden inceye işlenir. Bu arada geleceğin en çok satan yazarı olacak olan Rowling'in dokuz yayınevinden ret almış olduğunu da belirtmeliyiz. En çok eleştirildiği konu ise olay örgüsünün çok uzun olduğu ve cümle yapısının çok zor olduğu şeklindeydi. Gerçekten de sayfa sayısına bakılınca çocuklar için hiç uygun olmadığı düşünülebilir. Zira çocuklar, daha çok basit cümlelerin yer aldığı kısa anlatılardan zevk alırlar. Ama *Harry Potter* için durum farklıydı. Bu hacimli eser onların gözünü korkutmak şöyle dursun, tam aksine onları büyülü dünyasının içine çeker. Karine Delobbe bu konuda: "Peki bu doğaüstü esere, fantastik ve büyüye geri dönüş neden? Dünya o denli kaygı verici mi ki çocuklar gerçek olandan her ne olursa olsun kaçma ihtiyacı duymaktalar?"³ diyerek oldukça anlamlı bir soru yöneltir.

1997'de İngilizce adı *Harry Potter and the Philosopher's Stone* olan Türkçemize *Harry Potter ve Felsefe Taşı* olarak çevrilen eserin ilk cildi Bloomsbury yayınevinde basıldı ve satış rekorları kırmayı başardı. Daha sonraları *Harry Potter*'ın, her cildi aynı başarıyı göstererek adından sürekli söz ettiren bir eser halini aldı.

2. Harry Potter ve Felsefe Taşı 'nda Üslûp

Rowling'in eseri hem üslûp hem de içerik açısından oldukça fazla unsuru içinde barındırır. Eser olarak, *Harry Potter* çok ustaca hazırlanmış eksiksiz bir harmanlamanın bir sonucudur. "*Harry Potter*, anlatının geciktirilmesi veya kararsızlık durumlarıyla askıya alınması tekniği, mizahi yanı ve güçlü arkadaşlıklar kurma gibi başarılı unsurlarıyla kendini gösteren bir eserdir. Bu eserde çocukların inanmaktan zevk aldığı gizemli yerler, her an karşılaşılan büyü oyunları ve harikulade mekanlar bilinen başarının en önemli faktörleridir"⁴. Küçük kahramanı Hary Potter ise özgün bir roman kahramanıdır. Fantastik türün kuralları üzerine dayanan eser, edebi unsurlar, bilgi ve kültürel zenginlikler, psikolojik değerlendirmeler ve çareler açısından da oldukça zengin bir görünüm içerir.

² Lindsey, s.24.

³ Karine, Delobbe, *Littérature Jeunesse*, Editions PEMF, 2002, s.30.

⁴ Anne-Marie, Pol, *les Séries*, Editions du Sorbier, Paris, 2004, s. 73.

Bu özellikler metni tatlandırırken birçok detaylı incelemeye ve yoruma da imkan tanır. Bununla birlikte bu büyülü anlatımın hazırlanmasına yardım eden diğer özellikler de mevcuttur. Eserde içerik kadar içeriği oluşturan öğeler titizlikle çalışılmış, inceden inceye işlenmiştir. Bu ilginç yapıyı birçok unsur oluşturmaktadır. Yazının aktif tarzı, mizahın her yerde oluşu, sınırsız bir imgeleme gücü, zengin bir sözcük dağarcığı ve birtakım sembollerle anlatı güçlendirilmiştir. Yazının hızlı, akıcı ve etkili tarzı eserde okuyucuların dikkatini çekme konusunda çok önemli bir rol oynar. Bu çok hareketliliğin sonuçları olarak görsel kısımlar ve soluk soluğa okunan pasajlar ve çok sayıda yazının askıda kalmaları sayılabilir.

Quirrell bir ölüm laneti yağdırmak için elini kaldırdı, ama Harry içgüdüyle uzanıp Quirrell'in yüzüne yapıştı.

-AAAAAAHHH!

Yere yuvarlandı Quirrell, yüzünde de kabarcıklar belirmişti, Harry anladı: Quirrell'in cildine dokunmak korkunç bir acı veriyordu ona-şimdi tek şansı vardı: lanetlemesini önlemek için onu acı içinde kıvrandırmak.

Ayağa fırladı Harry, Quirrell'in koluna yapışıp bütün gücüyle sıktı. Quirrell çığlık atarak Harry'yi itmek istedi-Harry'nin başındaki ağrı daha da artıyordu-gözleri de göremiyordu artık-sadece Quirrell'in korkunç çığlıklarını, Voldemort'un "ÖLDÜR ONU! ÖLDÜR ONU! Diye haykırmasını işitebiliyordu-başka sesleri de-belki kendi kafasında yaratıyordu o sesleri..." "Harry! Harry!"

Quirrell'in kolunun burkulduğunu duydu, her şeyin bittiğini anladı, bir karanlığa düştü...düştü...düştü...⁵

Alıntıladığımız bu sözlere bakınca birtakım yansımalar dikkat çekmektedir. Söz konusu yansımalar aksiyonla yakınlığı kuvvetlendiren açık ve canlı yansımalar. Ses yansımaları sürekli olarak diyaloglarda yer almaktadır. Bunların yanında çığlıkları, sert söylenen sözleri ifade etmek için büyük harflerin kullanımı dikkat çekmektedir. Bu tür ifade tarzları anlatı içerisinde şüphesiz okuyucunun katılımını desteklemeye yöneliktir.

Bu ilk örnekten itibaren eserde söz konusu olan anlatım tarzına açıklık getirmek yerinde olacaktır. Eserin bütünlüğü içerisinde adeta üç tarzlı anlatım bir araya getirilmiştir. Bu üçlü dinamik esere özel bir ritim kazandırır. Sürekli nefes nefese bir durum söz konusu olur. İlk hareket, genelde romanın tamamına yayılmıştır. Bu daha çok büyücü Potter şeklinde çağırmaya uygun düşen ortamı oluşturur. *Harry Potter ve Felsefe Taşı*'nın yazarı Rowling tarafından ustaca işlenmiş psikolojik yaklaşım doğal olarak büyüü, büyücülüğü, düşselliği içine alır.

⁵ Joanne Kathleen, Rowling, *Harry Potter Felsefe Taşı*", Çev. Ülkü Tamer, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, s.261-262.

Yazar bir uyumla hem bir gerçekçi hem de doğaüstü, sihirli bir dünya yaratır. Büyüyü kullanmanın ilk sebebi, daima daha çok olağanüstü şaşırtıcı bir dünyayı yaratma ve hep daha fazla yaratıcı durumları ortaya çıkarma imkanındır. Zaten bu özellikleri esere oldukça farklı, eğlendirici, şaşırtıcı havayı verir. Bu biçimsel işlevinden başka, büyü, gerçek ve hayal arasındaki ilişkinin doğal sonucu olduğu kadar, hiçte öyleymiş gibi görünmeden çağdaş problemleri de kapsar. Böylelikle, küçük okuyucuların günlük kaygılarından bahsetme imkanı yaratılır. Bruno Bettelheim'e göre, çocuk her günkü olayların kendisine bahsedilmesine ihtiyaç duyar, ama onları hayal dünyasının krallığı olan bir yere yerleştirme kaydıyla dinlemek ister⁶.

Harry Potter'ın maceralarında, iki dünya söz konusudur; birisi bizim içinde yaşadığımız dünya diğeri ise olağanüstülüklerle dolu büyü dünyasıdır. Büyücülere özgü dünyaya sadece birkaç kaçamak ve kurnazca oyunlarla girilebilir. Büyücülerin büyü ve akıl almaz dünyası çocukların daha doğrusu çocuk okurların gerçeğini sembolize eder. Bu olağanüstü çerçeve her şeye rağmen insanidir. Aslında, büyücüler bizim gibi yaşarlar ve günlük hayatta her zaman büyüün avantajlarını kullanmazlar. Büyücülerin benzer dünyasında da okullar, idare binaları, bankalar, butikler, para ve sosyal sınıflar mevcuttur. Rowling'de büyü, kendi genç kesiminin endişelerinden, korkularından, arzularından, isteklerinden ve diğer uğraşlarından bahsetme imkanı verir. Küçük büyücünün romanlarında söz konusu edilen temalar küçük okuyucuların hayal dünyasına uygun düşer. "Rowling'in romanı, eskiyle yeniye biraraya getirir. Eser, insanları kurtarmak için doğmuş, doğaüstü özelliklere sahip bir çocuğun ortaya çıkışını ve mitik temasını ele alarak onun çok güncel bir yorumunun ve çağdaş değerlendirmesinin açılımını niteliğindedir"⁷.

Eser daha çok sırları, gelişim ve dönüşümleriyle, oraya buraya serpilmiş işaret ve izleriyle efsane formunu çağrıştırır. Burada Harry Potter'ın bizzat yaşamı ve özellikle onu Voldemort'a bağlayan karmaşık ilişkileri söz konusu edilir. "Voldemort kötülük güçlerini temsil eden bir büyücüdür"⁸. Harry'nin anne ve babasının katilidir. Bu yüzden Harry'nin yeminli düşmanıdır. Bir çok Fantastik roman kahramanı gibi Harry'de yetim bir kahramandır. Mücadelesini kötülerden intikam alma yolunda sürdürür. Bir türlü alt edilemeyen Voldemort bu kadar genç bir büyücüyü alt etmeyi başaramaz. Bir çocuk olan bu büyücü esrarlı bir şekilde dünyayı kara büyü ustasının etkisinden kurtarır. Bu ilişkinin ötesinde, okuyucu bu

⁶ Bettelheim, Brunu, *Psychanalyse des contes de fées*, Robert Laffont, Paris, 1976, s. 481.

⁷ Isabelle, Smadja, *Le Temps des filles*, PUF, Paris, 2004, s. 85.

⁸ Harou, Elise, *La récurrence du héros orphelin dans la littérature de jeunesse contemporaine*, Université Libre de Bruxelles, 2005, s. 88.

küçük çocuğu yavaş yavaş daha iyi tanımaya başlar. Onun nasıl gelişeceğini merak ederek beklemeye koyulur.

Bu ilk anlatım hareketi hikayenin aslını teşkil eder. Büyü burada Harry Potter'ın özünü gösterir. İkinci hareket bütün ciltlerin her birine özgü maceraya uygun düşen olaylar bütününden oluşur. Her cilt asıl olarak bir hikayeyi kendine özgü beklenmedik olaylarla besleyen bir bütün romandan ibarettir. Bu katılım ve araya giren beklenmedik olaylar romanın sırrını kuvvetlendirir. Diğer ciltlerde de olduğu gibi *Harry Potter ve Felsefe Taşı* da hep yaz tatillerinde başlar ve bitirilir. Okul açılır ve kapanır. Bu dönemde hikayenin askıda kalması okuyucunun merakını artırır. Okuyucu ne olup biteceğini, olayların nasıl gelişeceğini, sonunun nasıl biteceğini böylelikle merak eder. Bütün bunlar okuyucu eserden kopmasın, hep okuma arzusu hissetsin ve bir sonra çıkacak olan cildi beklesin diye yapılır. Oraya buraya serpilmiş işaretler ve gizemli olaylarla merak uyandırılır. Her partinin sonunda yapılan geciktirim, yani beklentinin şiddeti gitgide artar. Böylelikle okuyucu bu beklenti içinde okumaya devam etsin istenir. Her cilt bir okul yılına yayılır ve Harry her kitapta biraz daha büyür. Birinci cildinde 11 yaşındadır. Bu gelişim şüphesiz okuyucu kitlesini de belirlemeye olanak sağlar. Eserde başvurulan yaklaşımlar çocuk edebiyatının özelliklerine uygun düşer. Aynı zamanda gerçekçi yorumlar hızlı, büyü, kaygı veren, bir dili çağrışırlar.

Eserde üçüncü kişi anlatıcıdır. Bu anlatım oldukça ilginç diyaloglarla doldurulmuştur. Genellikle gerçek söyleşiler okuyucuya yeni bilgiler, yeni iz ve göstergeler sunan konuşma dilini akla getirir. İzleyen alıntı Harry Potter ve gelecekteki düşmanı Drago Malefoy'un rastlantıya bağlı ilk karşılaşmalarını anlatıyor. Bu iki çocuk henüz birbirlerini tanımıyorlar, ama onları birbirine bağlayacak sağlam bir arkadaşlık olmayacağı konuşmanın seyrinden de anlaşılıyor;

-Çocuk, "senin kendi süpürge var mı?" diye devam etti.

"Hayır," dedi Harry.

"Hiç Quidditch oynadın mı?" diye devam etti.

"Hayır", "Hayır," dedi yine, Quidditch de neyin nesiydi acaba?

"Ben oynadım-Babam takıma seçilmezsem bunun düpedüz cinayet olacağını söylüyor. Bence de öyle. Hangi binada kalacağımı biliyor musun?"

Her dakika daha da afallayan Harry, "Hayır," dedi.

"Zaten oraya gidinceye kadar kimse bilemez bunu, öyle değil mi, ama ben Slytherin'de kalacağımı biliyorum, bütün ailem orada kalmış-bir de Hufflepuff'da kaldığını düşünsene-tek dakika durmaz, hemen ayrılırdım. Sen olsan ayrılmaz mıydın?"

“Hmm,” dedi Harry, keşke daha ilginç bir şey söyleyebilseydim diye düşündü”⁹.

Bu diyaloglar birbirini izleyen kısa zincirleme olayları dile getirir. Konuşmalar arasında yukarıda da söylediğimiz gibi yeni bilgiler Harry’ye tanıtılırken okuyucunun da merakı giderilir. Diyalog uzadıkça Harry’nin hoşnutsuzluğu artar ve verdiği cevaplarla bunu göstermeye çalışır. Ayrıca bu konuşmalardan Quidditch adlı bir sporun ve Poudlar Kolejinin dört eve bölünüşünün de ipuçları verilir. Bu tür diyaloglarla anlatı film yapısına uygun bir özellik kazanır. Anlatının askıya alınması ve sıçrama konusunda bu özelliklere katkı sağlar:

Bacaklarına ansızın bir dirilik gelen Harry hafifçe geriledi. “Aptallık etme,” diye homurdandı yüzü. “Kendi canını kurtar, benden yana olmaya bak...yoksa bunun annenle babanın sonu gibi olur...kendilerine acımam için yalvararak öldüler...”

Ansızın, “YALAN” diye bağırdı Harry. Quirrel, Voldemort Harry’yi görebilsin diye, arka arka yürüyordu. Hain yüz, gülümsüyordu şimdi.

“Ne kadar dokunaklı...” diye tısladı. “Cesarete her zaman saygım var...Evet yavrım, annenle baban yürekliydi...Önce babanı öldürdüm, kıyasıya dövüşmüştü benimle...ama annenin ölmesi gerekmezdi...Seni korumak istiyordu...Şimdi ver şu Taş’ı, yoksa annen de boşu boşuna ölmüş olacak.”

“HİÇ BİR ZAMAN!”

Alevli kapıya fırladı Harry, ama Voldemort, “YAKALA ONU” diye bağırdı...¹⁰.

Bu üç anlatım hareketinin hepsi özellikle sonuncu anlatım tarzı Harry Potter’ın yaşadığı olaylarda aksiyon filmlerine, televizyona uyarlanmış günlük bölümlere, çizgi filmlere ve video oyunlarına özgü özel bir çekiciliğe sahip olduğunu söyleyebiliriz. Yukarıdaki alıntıda sık sık kullanılan üç nokta ile verilen duraksamalar ve sıçramalar sürekli ortaya çıkar. Bunlar aslında okuyucuyu biraz kızdıran sinirlendiren anlatım tarzı olarak görülebilir. Ama bir yandan da tam zamanında olup biten bir aksiyonla sürüklenmedikleri zaman, okuyucuların dikkati serinin o cildine veya büyücünün gelişimine özgü gizemli işaretler üzerine odaklanır. Amaç ilgiyi hep canlı tutmaktır. Beklenmedik dönüşler polisiye romanlara benzer şekilde gelişir. Aksiyonlar ve girişilen maceralar görselliğe çok

⁹ Joanne Kathleen, Rowling, *Harry Potter ve Felsefe Taşı*, s.74

¹⁰ Joanne Kathleen, Rowling, s. 260-261.

uygun biçimde yaşanır. Rowling büyük şiirsel çıkışları aklına getirmez. Yazısı özenle hazırlanmış, inceden inceye işlenmiş aynı zamanda etkili, canlı ve akıcıdır. Diyaloglar okuyucunun anlayacağı şekilde basit bir üslûpla verilmiş, gerçekçi ifadeler kullanılmıştır. Herşey öyle olup biter ki sanki Rowling anlatımın genel çerçevesini zaman planında okul süresiyle, mekan planında ise hikaye ile çok iyi bir şekilde özdeş kılınmış değişmeyen birkaç yer ile sınırlandırmaya çalışmıştır. Okuyucunun dikkati sadece aksiyonlar ve sıçramalar üzerine yoğunlaşır. Diğer unsurlar, olayların geçtiği yer ve kahramanların özellikleri hiçbir şekilde ihmal edilmemiştir. Tam aksine çok iyi şekilde tasvir edilmişlerdir. Çok sayıda önemli kahramanları vardır, ama onların özellikleri biraz karmaşıktır. Bu eksiklik gibi görülse de aslında okuyucunun olaylar üzerine yoğunlaşmasını sağlar. Tasvir edilen olaylar ve gelişmeler bazen yavaşlatılarak bazen de hızlandırılarak okuyucuların onları görselleştirmelerine olanak tanınır.

Rowling'in yazısının bütün bu özellikleriyle sinema senaryosuna uygun olarak gelişme gösterdiği açıktır. Betimlenen ortam ve sergilenen dekor göz önüne alındığında kolaylıkla sinemaya aktarılabilirdi ve öyle de oldu. Harry Potter'ın hikayesi özellikle çocukların çok hoşuna gitmektedir. Çünkü görsel olarak onların ilgisine ve düşünme tarzlarına uygun düşmektedir. Bu yüzden çocuk okurları kendisine bağlamayı başarmıştır. Rowling zaman zaman bu görselleştirme terimlerini kullanmaktan çekinmemiştir.

(...)-“Tut tutabilirsen!” diye bağırdı, cam küreyi havaya fırlatıp yere süzüldü.

Harry, filmlerdeki ağır çekimlerde olduğu gibi, kürenin havalandığını, sonra düşmeye başladığını gördü. Öne eğilip süpürgesinin başını indirdi-pike yaparak alçalıyordu şimdi, sanki küreyle yarışlıyordu-kulaklarında rüzgarın sesiyle aşağıda kendisini seyredenlerin çığlıkları çınlıyordu-elini uzattı-yere bir adım kala yakaladı küreyi, süpürgesini tam zamanında düzeltti, avucunda Hatırlatmacay'la çimenlere yumuşacık bir iniş yaptı¹¹.

Yazarın üslubu okuyucunun sahneyi gözünün önünde canlandırmasına çok uygundur. Ama yazar bununla yetinmeyerek görselleştirmeyi dolaylı olarak ifade etmekten çok açık bir şekilde ifade ederek filmlerdeki ağır çekimler benzetmesiyle okuyucunun imgeleme gücünü filmlere yönlendirmektedir.

Bundan başka daha önce de değindiğimiz gibi önemli sayılabilecek diğer bir anlatım özelliği duraksama ve belirsizlik anlarıdır. Bu anlarda okuyucu adeta nefesini tutar. İşte bu sahnelerden birisi:

¹¹ Joanne Kathleen, Rowling, s. 136.

“Beş dakika sonra tamam. Dışarıda bir çatırdı duydu Harry. Çatı mı çöktüyordu acaba? Çökse azıcık ısınırdı. Dört dakika kaldı. Belki de Privet Drive’daki ev mektuplarla dolmuştu, döndüklerinde ne yapar eder, birbirini yürütürdü. Üç dakika kaldı. Kayaya böyle vuran, deniz miydi? Ya (iki dakia kaldı) o tuhaf gıcırtı da neydi öyle? Kaya parçalanıp denize mi gömülüyordu?

Bir dakika sonra, on birine basacaktı. Otuz saniye...yirmi...on-dokuz-Dudley’yi uyandırma mıydı acaba, keyfini kaçırmak için-üç-iki-bir-BUMM.

Kulübe tepeden tırnağa sarsıldı, Harry doğrulup kapıya dikti gözlerini. Biri vardı dışarıda, girmek için kapıya vuruyordu. BUMM. Yine vurdular kapıyı. Dudley sıçrayarak uyandı...

Bir sessizlik oldu. Sonra... KÜÜT!”¹².

Bu sahnelere bakınca Alfred Hitckok’un korku filmlerini aratmadığını görüyoruz. Bu tür sahneler doğal olarak okuyucuyuda bir gerilim yaratarak, onun ilgisini sürekli canlı tutarak, rahatlayacağı veya merakını gidereceği sahneye sürükler. Bu durumda Rowling’in özellikle aksiyonun dinamikliği üzerine dayanan çok özel bir üsluba sahip olduğunu görüyoruz. Bu dinamizmin, çocukta düşüncenin tanımaya özgü esaslarından birini teşkil ettiği bilinmektedir¹³. Bu yüzden canlı görsel iletişimleri tercih eden ve onlara alışmış olan çocuklar *Harry Potter*’ı daha çok sevmektedirler. Çok geniş bir olay örgüsü içinde birbirine zincirleme bağlı kısa, dinamik, heyecanlı ve gizem dolu konular arasında okuyucu sır dolu bir atmosfere sürüklenir. Françoise Lepage, eser ve yazarı hakkında şu önemli açıklamayı yapıyor. “Rowling’in dehası hiç bir zorlama duymaksızın düşüncelerini açıklamaya yetiyor. Eserin sözcük dağarcığı akıl almaz bir zenginlikte ve sayfa sayısı 350-400 arasında değişmektedir. Olayları spaghetti gibi birbiriyle kesişmektedir. Yüzlerce hatırlanabilir isim, İngilizce adlarıyla tuhaf yerler, anormal yaratıklar ve korkunç tablolarıyla Rowling hiçbir Milli Eğitim Bakanlığını dinlememe bilgeliğini gösterdi. *Harry Potter*’larını sanki sadece zeki çocuklara hitab ediyormuş gibi yazdı. *Harry Potter* aylardan beri kitapçıların başarı listesinde yer alıyor. Bu bizi gençlik edebiyatımız konusunda daha iyi düşünmeye mecbur ediyor”¹⁴.

¹² Joanne Kathleen Rowling, , s.46-47.

¹³ Benoit, Virole, *l’enchantement Harry Potter, le psychologie de l’enfant nouveau*, Paris, Editions des Archives Contemporaine, 2001, s.34.

¹⁴ Françoise, Lepage, *La Littérature Pour la Jeunesse 1970-2000*, Editions Fides, Canada, 2003, s.145-146.

3. *Harry Potter ve Felsefe Taşı'nda Mizah*

J.K.Rowling'in eserinde olayları, gülünç yönleriyle ele alıp tenkit etme sanatı olan mizah önemli bir yer tutmaktadır. Öyle ki; bu ifade tarzı daha eserin başlarından itibaren okuyucunun hemen dikkatini çeker. Özellikle yetişkinlerin gözünde eserin kazandığı başarının en önemli unsurlarından biridir. Muziplik, şaka, karikatür ve alay, olayları daha eğlenceli, tasvirleri daha çekici, diyalogları daha neşeli kılmaktadır. Bu tür bir mizah oyunu okuyucuyu eğlendirme fonksiyonu yanında aynı zamanda yatıştırma, bazı zor olan şeyleri daha kolayca konuşma imkanı sağlar. Mizah özellikle büyü ile çok uygun düşmektedir. Esere yayılmış olan mizah aslında karmakarışık bir şekilde gelişir. Öne çıkan mizah türünün özelliği saçma ve beklenmedik olmasıdır. Yazar okuyucuları şaşırtıcı olduğu kadar eğlendirici de olan kalıplaşmış sözleri bolca kullanarak çekme yeteneğine sahiptir. Giriş bazı cümlelerle tasvirlerle, bazen sıradan ifadelerle ve açıklamalarla başlar. Bitirme işlemi ise beklenmeyen bir sona bağlanır. Bu saçma mizahın örnekleri yazıyı çok güzel bir şekilde süslemeye yararlar. İlk sayfadan itibaren, Rowling, Dursley ailesinin tasviri içinde bu tarzdan yararlanır.

Mr Dursley matkap yapan Grunnings adlı bir şirketin yöneticiydi. İri yarı, kalıplı bir adamdı, boynu yok gibiydi, ama koskoca bir bıyığı vardı. Mrs Dursley zayıftı, sarışındı, olağanın iki katı uzunluğunda bir boynu vardı; bu da bahçe çitlerinin üstünden kafasını uzatıp komşuları gözetlemekte pek işine yarıyordu. Dudley adında küçük bir oğulları vardı Dursley'lerin, kendilerine bakılırsa dünyada ondan kusursuz bir çocuk bulunamazdı¹⁵.

Burada oldukça komik bir tasvir örneği görüyoruz. Mr Dursley tamamen boyunsuz olarak resmedilirken karısı olağanın iki katı uzunluğunda bir boyunla tanıtılmaktadır. Yazarın birbirine tezat oluşturan bu fiziki tasvirle hem güldürmeyi hem de şaşırtmayı istediğini söyleyebiliriz.

İşte başka bir şaşırtıcı nükte:

Sonunda, burnunu kaşıyıp duran Kelt rahibelerinden Cliodna'yı bir yana bırakıp Bertie Botts'un Bin Bir Çeşit Fasülye Şekerlemelerinden birini açtı.

Ron, Harry'yi, "Çok dikkatli olmalısın," diye uyardı. "Bin bir çeşit diyorlar ya, gerçekten bin bir çeşittir, her tatta şekerleme vardır içinde- çikolata, naneli, marmelatlı şekerlemelerin yanı sıra ıspanaklı, karaciğerli, işkembeli şekerlemeler de çıkabilir. George, umacı tadında bir şekerleme bile yemiş, öyle diyor."

¹⁵ Joanne Kathleen Rowling,, s.9.

*Ron bir yeşil fasulye aldı eline, dikkatle baktı, ucundan ısırıldı.
“Pöff-gördün mü? Lahana...” Ron’un el sürmeyi göze alamadığı tuhaf, gri
bir şekerlemeyi yemeye bile cesaret etti Harry*

-o da biberli çıktı¹⁶.

J.K.Rowling romanda özellikle gençler için oldukça şaşırtıcı birkaç alaylı ve iğneli mizah biçimini çok ince bir şekilde işlemekten geri durmaz. Alay bilindiği gibi birisiyle dalga geçmek, onun söylediklerini ciddiye almamak ve durumu komikleştirme çabası olarak değerlendirilir. İğneleme ise alayla ve yergi yoluyla birisine kırıcı incitici söz söylemektir. Rowling daha ilk cümleden itibaren alaycı mizaha yönelik ifadelerin ipucunu vermektedir.

*“Privet Drive dört numarada oturan Mr ve Mrs Dursley, son
derece normal olduklarını söylemekten gurur duyuyorlardı, sağ olun
efendim”¹⁷.*

Daha ilk cümlede bu sözlerle karşılaşan okuyucu mizahın yatıştırıcı ve eğlendirici etkisinin altına girer. Okuyucu son derece normal olduklarını ve bundan gurur duyduklarını söyleyen kişileri merak etmeye ve alaya söz konusu olan sebebi yakalamaya çalışır.

Buraya aldığımız bir diğer örnekte Rowling, Profesör Dumbeldore adlı kahramanına da alay etme görevi verir. Saygıdeğer profesör böylece kibar bir şekilde söylediği sözlerle meraklı Harry Potter’ın kafasını kurcalar: “Zaten Poudlar Kolejini yöneten bu adam her şeyi bilen çok akıllı biridir. Bazen adeta bir Tanrı rolü üstlenmektedir. Ona göre kendisi olmasa, dünya Voldemort denilen kara büyücünün eline düşecektir”¹⁸. Harry ustasının Kelid^{*} aynasında gördüğü resmi tanımakta sabırsız davranır. Bu ayna hepsinin en derin arzularını dile getirir. Harry, profesöre bir soru sorar ve verdiği alaylı cevap karşısında çok şaşırır:

“Ayna’ya bakınca siz ne görüyorsunuz?”

“Ben mi? Elimde bir çift yün çorapla kendimi görüyorum.”

Harry boş boş baktı.

¹⁶ Joanne Kathleen, Rowling, s. 96-97.

¹⁷ Joanne Kathleen, Rowling, s. 9.

¹⁸ Isabelle, Smadja, *le Temps des filles*, PUF, Paris, 2004, s. 89.

* Profesör Dumbeldore bu aynanın özelliği konusunda Harry’ye şu açıklamayı yapar: “Bu ayna yüreklerimizin derinliklerinde yatan tutkuları, istekleri gösterir bize. Aileni hiç bilmedin sen, onları görürsün. Kardeşleri tarafından ezilen Ronald Weasley, kendisini onlardan üstün görür. Ama bu ayna bizi bilgiye, doğruya götürmez. Gösterdiklerinin gerçek olmadığını bilmeyenlerin onun önünde eriyip gitmişlerdir ya da akıllarını kaçırmışlardır. s.192.

“İnsanın hiç yeteri kadar çorabı olmuyor,” dedi Dumbledore. “Bir Noel daha gelip geçti, bir çift çorap veren olmadı. Herkes bana kitap armağan ediyor”¹⁹.

Harry şüphesiz böyle bir cevap beklemiyordu. Burada çok ince alayla karışık bir mizah vardır. Oldukça düşündürücü ve derin anlamlar içeren bir mizah yansımasıdır. Burada alay ve iğnelemeye yönelik iki örnek daha vermeye çalışalım.

“Mrs Figgs her zamanki kadar kötü değildi. Anlaşıldığına göre, bacağını kedilerinden birine takılınca kırmıştı, bu yüzden de onlarla arayı bozmuştu. Harry'nin televizyon seyretmesine izin verdi, sanki birkaç yılın tadını taşıyan çikolatalı pastadan getirdi”²⁰.

Yine benzer bir başka cümlede Malfoy Neville'ye : *“beyin altından yapılsaydı, sen Weasley'den bile yoksul olurdu”²¹* diyerek onu oldukça ağır bir tarzda iğneler.

Rowling'in eserinde diğer bir mizah türü olarak karikatürsü mizahı görebiliyoruz. Öykünme ve karikatür de göze çarpan değişik anlatım tarzları arasındadır ve özellikle Dursley'leri ilgilendiren konularda kendini gösterir. Bu ailenin özellikleri abartılmış, sıkça tekrar edilmiş, basmakalıp ifadelerle anlatılmıştır. Öyle anlaşılıyor ki; yazar sadece basit bir şekilde onları komikleştirmeye çalışmıyor. Küçük Potter'ı evlatlık alan aile ölçüsüzce peri masallarındaki “kötü aileyi” simgeliyor. Bununla birlikte tüketim toplumunun derin bir eleştirisine de olanak tanıyor. “Dursley'ler acımasız ve aptalca davranan kişilerdir. Aşırı tüketim toplumunun özellikle materyalist değerleriyle meşgul olan orta burjuva sınıfını temsil etmektedirler. Oğulları Dudley yeterince oyuncacı vardır, ama yenilerini almak için zevkle onları atar veya kırar ve bir şekilde aşırı tüketici Amerikan toplumunun eleştirisini yapar”²². Böylelikle küçük Dudley Dursley kaprisli, haylaz ve boğazına düşkün bir çocuk olarak betimleniyor. Ayrıca bu çocuk, alabildiğine özgür davranan ve ailesi tarafından göklere çıkarılan bir tüketicidir. Öyle ki tek başına evin iki odasını meşgul etmektedir. Odalardan birisini uyku odası olarak kullanmaktadır. Oyuncaklarını ve bazı eşyalarını ise ikinci odaya yerleştirmiştir. Ailenin diğer büyükleri bir odayla yetinirken küçük çocuğun iki odaya yerleştirilmesi olayı abartmaktan ve komikleştirmekten başka bir şey değildir. Romanın akışı içerisinde çok sayıda abartılı benzer ifadelere rastlamak mümkündür. İşte bunlardan bazıları:

¹⁹ Joanne Kathleen, Rowling, s. 192.

²⁰ Joanne Kathleen, Rowling, s.35.

²¹ Joanne Kathleen, Rowling, s. 200.

²² Harou, Elise, *La récurrence du héros orphelin dans la littérature de jeunesse contemporaine*, 2005, s. 88.

“Bu arada Dudley armağanlarını sayıyordu. Suratı asıldı.

Annesiyle babasına bakarak, “otuz altı,” dedi. “Geçen yıldan iki eksik.”

“Şekerim, Marge Hala’nın armağanını saymadın; bak, burada, annenle babanın koca armağanının altında.”(...)

Petunia Teyze de tehlikeyi sezinlemişti besbelli, çabucak, “bugün çıkınca sana iki armağan daha alacağız,” diye atıldı. “Buna ne dersin, kuşum? İki armağan daha. Oldu mu?”. Vernon enişte kıkırdadı. “Küçük yumurcak parasının karşılığını istiyor, tıpkı babası gibi. Yaşa, Dudley!” Dudley’in saçlarını karıştırdı.

(...)Harry’le Vernon enişte de Dudley’in yarış bisikleti, sinema kamerası, uzaktan kumandalı uçak, on altı yeni bilgisayar oyunu ve video paketlerini açmasını seyrettiler²³.

Bu diyalolarda ortaya çıkan abartılı ifadeler yanında çağımız insanına da gönderme yapılarak tüketim toplumuna vurgu yapılmaktadır. Çocuğun doyumsuzluğu karşısında ailenin takındığı tutumunda hiç sağlıklı olmadığı görülmektedir. Her ne kadar mübalağa sanatı zorlanmış olsa da çocuklarının her isteğine uyan ebeveynler yok değildir. Çocuklar, ebeveynlerin bu zayıf noktasını acımasızca kullanmakta ve bilinçsiz tüketici modelini oluşturmaktadırlar. Bu şekilde yetişen çocuklar, hayatı çok iyi kavrayamadan yetişkin dönemine girdiklerinde hayatın gerçekleri karşısında bocalamakta ve zor durumlara düşmektedirler.

İşte Dudley bunu en güzel örneğini vermektedir.

“Dudley bağıra bağıra ağlamaya başladı. Pek ağladığı yoktu aslında, bunu yıllar önce bırakmıştı, ama suratını buruşturup inlerse, annesinden ne isterse alabileceğini biliyordu”²⁴.

“Hayvanat bahçesinin lokantasında yediler yemeklerini, Dudley dondurması yeteri kadar büyük değil diye kıyamet kopardı, Vernon Enişte bir dondurma daha getirtti ona, Harry’nin de kendi dondurmasını yemesine izin verildi”²⁵.

Burada mizah daha çok iyi ve kötü zıtlığına dayanmaktadır. Dudley ve Harry arasındaki korkunç rekabet ve çekişme komik bir görünüm kazanır. Dudley’in hırsı ve kıskançlığı Harry’i hep gölgede bırakmak istemesindedir.

²³ Joanne Kathleen, Rowling , s. 25-26.

²⁴ Rowling, s. 27

²⁵ Rowling, s.30.

Okuyucu ister istemez sempatisini Harry'den yana kullanmakta ve onun tarafında yer almaktadır. Rowling bu zıtlığı ifade ederken mizah unsurunu göz ardı etmemektedir. Dudley ve Harry'nin kentin dışında bir otelde geceyi geçirdikleri sırada bu zıtlığa dikkat çekilmektedir. "*Dudley horul horul uyurken, Harry gözünü bile kırpmadı*"s.43. Rowling ertesi gün bu sahnenin benzerini tekrarlar ve Harry'nin durumu yine trajik-komik bir şekilde sergilenir. Petunia Teyzenin evinde bu sahnede Dudley yatakta yatarken, Harry'de :

*"yerin en yumuşak yerini bulup en ince, en eski battaniyenin altına büzülmeye bırakıldı. Gece ilerledikçe fırtına da azıyor, kuduruyordu. Harry'nin gözü uyku tutmuyordu. Titriyordu Harry, yerine daha rahat yerleşmeye çalışıyordu; karnı da açlıktan gurulduyordu. Gece yarısına doğru başlayan gökgürültüleri, Dudley'in horultusunu bastırdı...Beş dakika sonra tamam. Dışarıda bir çatırtı duydu Harry. Çatı mı çöküyordu acaba? Çökse azıcık ısınırdı"*²⁶.

Bu açıklamalardan da açıkça görüldüğü gibi Harry hep kötü şartlara mahkum edilmektedir. Kötü şartlarda uyumaya terk edilmiş, açlıkla şartlar biraz daha ağırlaştırılmıştır. Diğer yandan Dudley'in uyurken çıkardığı horlama sesleri ile gök gürültüsü arasında bir benzerlik kurulmaya çalışılmış nükte eksik edilmemiştir. Bir çocuğun horlaması ile gök gürlemesi arasındaki bağ ister istemez okuyucuyu gülümsetmeye yetecektir. Yine söz konusu cümleler içinde "Çatı mı çöküyordu acaba? Çökse azıcık ısınırdı" ifadesi Harry'nin çaresizliğini ve içinde bulunduğu ruh halini yansıtmaya bakımından önemli olduğu kadar, yazarın mizah kabiliyetini göstermesi açısından da önemlidir. *Harry Potter*'de eleştiri ve güldürüye eşlik eden alaycı tavır okuyucu çocuk için, korkuyu yenmenin bir tarzı olarak görülebilir. "Alaycı gülme bir üstünlük duygusuna bağlıdır: gülen gencin aklında iki düşünce birbiriyle karşı karşıya gelir, bir gün veya ertesi gün kaçınılmaz olarak maruz kaldığı alaya alınmış duruma özgü düşüncesi, diğeri ise alaycının durumuna yönelik düşüncesi. Bu iki düşünce arasındaki farkın değerlendirmesi hızlı bir şekilde kabul etme sonra ise yadsıma anlamına geliyor: "Bu diğeri olabilirdim, ama değilim"²⁷ şeklinde insanı bir düşünce geliştirmeye götürür.

Zavallı Neville Londubat'ın aksilikleri özellikle bu analizi açıklamaya çok uygun düşmektedir. Gerçekten de, dikkatsiz ve beceriksiz olan büyücü sakarlıklarına her gün bir yenisi eklemektedir. Bu yüzden sakarlıkları arkadaşları tarafından alaya alınmasına sebep olmaktadır.

*"Boyuna kurbağasını yitiren Neville Longbottom, adı seslenildiğinde, tabureye giderken sendeledi, az kalsın düşecekti"*²⁸.

²⁶ Rowling, s.46.

²⁷ Denise, Jardon, *Du comique dans le texte littéraire*, Bruxelles, 1995, s.17.

²⁸ Rowling, s.111.

Neville bu kez sınıfta çibanlara karşı basit bir iksir hazırlama deneyi sırasında bir başka sakarlık örneği sergiler:

“Tam Malfoy’un boynuzlu sümüklüböcekleri ne güzel haşladığını anlatıyordu ki, zindanı yemyeşil bir asit dumanıyla korkunç bir tıslama doldurdu. Neville, artık nasıl becerdiyse, Seamus’ın kazanını eriterek eğri büğrü bir yumak haline getirmişti; hazırladıkları iksir, taş döşemede akıp gidiyor, herkesin ayakkabısında delik açıyordu. Herkes bir anda taburelerinin üstüne fırladı, kazan devrilince her yanı iksire bulanmış Neville, kızgın kırmızı sıvı kollarını bacalarını dağlarken, acıyla inledi”²⁹.

Rowling, kahramanı Neville’e her fırsatta yeni bir alay konusu yaratarak onu arkadaşları karşısında mahcup ve komik duruma düşürmekten çekinmez. Eserde aslında mizah, alay ve gülmece ile birlikte işleniyor. Yazar kahramanı gülünç duruma düşürürken aynı zamanda onun aracılığıyla okuyucuyu da bu gülmecenin içine katıyor. Böylece mizah, eserin en önemli özelliklerinden birisi olarak karşımıza çıkıyor. Eserde mizah her zaman çok açık ve anlaşılır bir şekilde verilmiyor. Bu yüzden okuyucunun en azından belli bir anlama ve kavrama düzeyine sahip olması gerekir. Mademki çocuk ve gençlik edebiyatı çocuğu hem eğitime hem de eğlendirme amacına yönelik olarak hazırlanıyor, o halde *Harry Potter* bu yapıyla söz konusu edebiyatın amacına uygun düşmektedir. Neville’i alay konusu yapan bir başka örnekle bu konuyu kapatmak istiyoruz.

“Tam o sırada Neville daldı ortak salona. Kimsenin yardımı olmadan delikten nasıl geçebildiğine kimse akıl erdiremedi-bacakları Bacak-Bağlama Laneti’yle birbirine yapışmıştı çünkü. Anlaşılan, Gryffindor Kulesi’nin merdivenlerini tavşan gibi hoplaya hoplaya çıkmıştı. Hermione’dan başka herkes gülmeye başladı”³⁰.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Her an ince bir alay, zaten tuhaf konuların ve konuşmaların yer aldığı eseri daha ilginç hale getirmektedir. Buna benzer durumların, abartmaların tekrarı aynı zamanda gülmenin patlak vermesi için gerekli şaşırtıcı dikkat çekici etkiyi ve duyulan zevki güçlendirmektedir.

Eserde okuyucuyu güldürmeye ve esere okuma zevki vermeye yönelik yinelemeli şakalaşmaların özellikle genç okuyucuların ilgisini çektiğini söyleyebiliriz. Bu okuyucular kendi yaşlarındaki kahramanlarla özdeşleşir ve kendilerini eserin bu sıcak ortamına bırakırlar. Yaratıcılık ve bir şeyin icadına yönelik deneyler şaşırtıcı olmakla birlikte gencin hayal dünyasını da geliştirmeye katkı sağlar. *Harry Potter*’ın diğerlerinden farkı fantastik açıdan oldukça zengin öğeler içermesidir. Rowling’in yaratıcı zenginliği, imgelem gücünün sonsuz

²⁹ Rowling, s.127.

³⁰ Rowling, s.195.

genişliği okuyucusunu hayrette bırakır. Büyü, anlatıma eğlendirici, güldürücü ve şiirsel bir özellik katar. Büyücüler dünyasında sürekli bir devinim söz konusu olunca herkes, her şey hareket halindedir. Fotoğraf ve portreler bile kendi çerçevelerinde sürekli olarak kalmazlar. Kimi zaman görünürler kimi zaman görünmez olurlar. Çikolatalı kurbağalar içinden çıkan kartların ön yüzünde ünlü cadıların ve büyücülerin resimleri arka tarafında ise onu tanıtıcı bilgiler bulunmaktadır. Harry, Profesör Dumbledore'un önce resmine bakıp sonra arka yüzünü okuduktan sonra kartı tekrar çevirdiğinde hayrette kalır:

“Dumbledore’un yüzünün yok olduğunu görünce şaşırıldı.”

-Gitmiş!

-Eee, bütün gün burada kalamaz ya, dedi Ron.

-Geri gelir nasıl olsa.(...)

-Keyfine bak, dedi Harry. Ama, biliyor musun, Muggle’lar dünyasında insanlar fotoğraflardan çekip gitmezler.

Ron, şaşkınlıkla, -sahi mi? dedi.

-Hiç kıpırdamazlar mı yani? Tuhaf!”³¹.

Eserin içinde büyü aleminde bulunan insanların şaşırdığı bu tür görünümlere okuyucunun daha çok şaşırmış olması sanırım anormal olmayacaktı. İşte bu değişim ve başkalaşıma bir diğer şaşırtıcı örnek:

Hogwarts’ta yüz kırk iki merdiven vardı: geniş, rahat merdivenler; daracık, köhne merdivenler; belirli Cuma günleri değişik yerlere çıkan merdivenler; havada bazı basamakları yok oluveren, düşmemek için atlaya atlaya çıkan merdivenler, incelikle rica etmediğiniz ya da doğru yerini gıdıklamadığınız zaman açılmayan kapılar vardı sonra, bir de kapı kılığına girmiş duvarlar. Neyin nerede olduğunu hatırlamak çok güçtü, çünkü her şey boyuna yer değiştiriyordu. Tablolardaki yüzler birbirlerini ziyarete gidiyorlardı durmadan; Harry’ye bakılırsa, zırhlar da bal gibi yürüyebiliyordu³².

Bu alıntılardan da açıkça görüldüğü gibi Rowling’in eseri oldukça renkli sahneler sunmaktadır. Yukarıda sıraladığımız korkunç insan veya hayvan portreleri, sürekli hareket halindeki nesnelere, büyü oyunları çocuklara korku veriyorlarsa ve çocuklara tavsiye edilmemişse o halde bu kitap nasıl oldu da özellikle çocuklar tarafından benimsenmek suretiyle dünyanın en ilginç, en çok satan, en çok izlenen bir eser olma başarısını gösterdi sorusunu sormadan

³¹ Rowling, s. 96.

³² Rowling, s.121.

edemiyoruz. Eserin büyüğü nereden geliyor sorusuna yine eserin esinlediği büyüğü ortamdan geliyor diye cevap verebiliriz.

4. Sonuç

Harry Potter ve Felsefe Taşı yayımlandığı andan itibaren olay haline gelmiş bir eserdir. Sinemaya uyarlanması onun ününü kat kat artırmış ve herkesin hayranlıkla ve heyecanla izlediği bir sinema filmi olmuştur. Bu küçük büyücünün maceraları şaşırtıcı olduğu kadar duygulandırıcıdır da. Hikayesi, kahramanları, yer ve zaman unsurlarıyla dikkat çekmiş ve özellikle çocuk izleyicileri büyülemiştir. *Harry Potter*'ın bu inanılmaz başarısında kuşkusuz eserin fantastik öğelerle diğer gizemli güçleri bir araya getirip sunmasının büyük rolü vardır. Okuyucuyu zengin bir anlatımla, hem güldüren hem de düşündüren mizah unsurlarıyla, nefes nefese bıraktığı duraksamalarla, ilgi çekici kahramanlarla, heyecan veren göndermelerle, ustaca kullanılmış psikolojik yargılama gücüyle ve büyüleyici olaylarla kendisine bağlamış, daha doğrusu hayran bırakmayı başarmıştır. İyi ve kötünün çatışmasının en güzel ve ilginç örneğini bu eserde görmek mümkündür. Bu açıdan bakılınca *Yüzüklerin Efendisi* ile aralarındaki benzerlik oldukça dikkat çekicidir. Çocuk ve gençlik edebiyatında böylesi bir başarıya ilk defa *Harry Potter* serisi ulaşmıştır. Öyle görünüyor ki ; *Harry Potter*, *Robenson Cruose*, *Küçük Prens*, *Kaptan Nemo* gibi çocuk edebiyatının klasik kahramanlarının izinden yürümektedir.

İnternet çağında, Pokemonların ve buna benzer diğer çizgi kahramanların söz konusu olduğu dönemde çocukların tercihlerini alt üst eden bu eser onları kendine çekmeyi başarmıştır. Zira onlar "gençlik edebiyatından hiç bu kadar etkilenmediler hatta büyülenmediler. Büyüsü gençler için zaten yayın sınırlarını çoktan geçti, küçük büyücünün hayranlarının 40 %'ını yetişkinlerin oluşturduğunu da göz önüne alırsak bu daha iyi anlaşılır"³³. Gerçekten *Harry Potter* inanılmaz zaman ve mekan boyutuyla okuyucunun hayal gücünü zorlamış ve gelişmesine katkı sağlamıştır. Çocuklar bu seri sayesinde okuma alışkanlığını daha da pekiştirmişlerdir. Zira eser direkt olarak çocuklara hitap eden bir hikaye kurgusu üzerine dayanmakta ve onlara büyüme ve gelişme için çözümler önermektedir. Yalnız *Harry Potter*'ın yazarı bunu yaparken gençlik edebiyatına özgü basitçiliklere, kolaylıklara ve her zaman çocukların gönlünü alma gibi durumlara pek de uygun davranmamışa benziyor. Yazar çocukların hoşuna giden ama kendilerine benzeyen büyücü bir kahramanla onlara seslenirken yetişkinleri de göz ardı etmemiş ve onlara da bu büyüğü dünyadan değişik düşünce ve mizahlarla seslenmiştir.

³³ Dorothée, Klein, "Les mômes préfèrent le noir", *Le Vif/l'Express*, 24 novembre, 2000, s. 28.

KAYNAKÇA

- Bruno, Bettelheim, *Psychanalyse des contes de fées*, Paris, Robert Laffont, 1976.
- Delobbe, Karine, *Littérature Jeunesse*, Editions PEMF, 2002.
- Dorothée, Klein, “Les mômes préfèrent le noir”, in: *Le Vif/l’Express*, 24 novembre 2000.
- Elise, Harou, *La récurrence du héros orphelin dans la littérature de jeunesse contemporaine*, Mémoire, Université Libre de Bruxelles, 2005.
- Jardon, Denise, *Du comique dans le texte littéraire*, Bruxelles, Bruxelles, 1995.
- Lepage, Françoise, *La Littérature Pour la Jeunesse, 1970-2000*, Editions Fides, Canada, 2003.
- Lindsey, Fraser, *Rencontre avec J.K. Rowling, l’auteur de Harry Potter*, Paris, Gallimard, 2000.
- Pol, Anne-Marie, *les Séries*, Editions du Sorbier, Paris, 2004.
- Rowling, Joanne Kathleen, *Harry Potter Felsefe Taşı*, Çev. Ülkü Tamer, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008.
- Smadja, Isabelle, *le Temps des filles*, PUF, Paris, 2004.
- Virole, Benoit, *l’enchantement Harry Potter, le psychologie de l’enfant nouveau*, Paris, Editions des Archives Contemporaine, 2001.